Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 8. mája 2025*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Článok 2 písm. b) – Pojem ‚spotrebiteľ' – Dvojúčelová zmluva – Poľnohospodár, ktorý uzavrel zmluvu o kúpe veci určenej zároveň pre poľnohospodársky podnik a pre jeho domáce použitie – Vnútorný trh s elektrickou energiou – Smernica 2009/72/ES – Článok 3 ods. 7 – Príloha I ods. 1 písm. a) – Odberateľ elektriny v domácnosti – Zmluva o dodávke elektrickej energie na dobu určitú s pevnou cenou – Zmluvná pokuta za predčasnú výpoveď zmluvy – Vnútroštátna právna úprava obmedzujúca výšku tejto pokuty na ‚náklady a náhrady škody vyplývajúce z obsahu zmluvy'"

Vo veci C-410/23 [Pielatak] [i],

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko) z 26. mája 2023 a doručený Súdnemu dvoru 3. júla 2023, ktorý súvisí s konaním:

I. SA

proti

S. J.,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory I. Jarukaitis (spravodajca), sudcovia N. Jääskinen, A. Arabadžiev, M. Condinanzi a R. Frendo,

generálny advokát: A. Rantos,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

* Jazyk konania: poľština.

[i] Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

– Európska komisia, v zastúpení: O. Beynet, M. Owsiany-Hornung a T. Scharf, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 písm. b) a c) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288) a článku 3 ods. 5 a 7, ako aj prílohy I ods. 1 písm. a) a e) k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 55).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou I. S. A., dodávateľom elektrickej energie (ďalej len „dodávateľ“) a S. J., ktorý je samostatne hospodáriacim roľníkom, vo veci zaplatenia zmluvnej pokuty splatnej z dôvodu predčasnej výpovede zmluvy o dodávke elektrickej energie zo strany S. J., ktorú tieto strany uzavreli na dobu určitú s pevnou cenou.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 93/13

3 Podľa článku 2 smernice 93/13:

„Na účely tejto smernice:

…

b) ‚spotrebiteľ‘: znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu;

c) ‚predajca alebo dodávateľ‘: znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva.“

Smernica 2009/72

4 Odôvodnenia 3, 7, 8, 51, 52, 54 a 57 smernice 2009/72 stanovovali:

„(3) Slobody…, ktoré občanom Európskej únie zaručuje zmluva, sú dosiahnuteľné len na úplne otvorenom trhu, ktorý umožňuje všetkým spotrebiteľom slobodný výber svojich dodávateľov a všetkým dodávateľom slobodu zásobovať svojich odberateľov.

…

(7) V oznámení Komisie [Európskej rade a Európskemu parlamentu] z 10. januára 2007 s názvom ‚Energetická politika pre Európu' [COM(2007) 1 final] sa zdôraznil význam dobudovania vnútorného trhu s elektrinou a vytvorenia rovnakých podmienok pre všetky elektroenergetické spoločnosti usadené v [Európskom s]poločenstve. …

(8) Členské štáty a národné regulačné orgány by mali s cieľom zabezpečiť hospodársku súťaž a dodávky elektriny za čo najkonkurenčnejšie ceny uľahčovať cezhraničný prístup nových dodávateľov elektriny z rôznych zdrojov energie, ako aj nových výrobcov energie.

…

(51) Záujmy spotrebiteľov by mali byť stredobodom tejto smernice a hlavnou zodpovednosťou elektroenergetických podnikov by mala byť kvalita služieb. Existujúce práva spotrebiteľov sa musia posilniť a zaručiť a mali by byť transparentnejšie. Ochrana spotrebiteľa by mala zabezpečiť, aby všetci spotrebitelia v širšom meradle Spoločenstva mali úžitok z konkurenčného trhu. Členské štáty alebo, ak tak ustanoví členský štát, regulačné orgány, by mali presadzovať práva spotrebiteľov.

(52) Spotrebitelia by mali mať jasné a zrozumiteľné informácie o svojich právach v oblasti energetického sektora. …

…

(54) Dostupnosť efektívnych prostriedkov urovnávania sporov pre všetkých spotrebiteľov zaručuje väčšiu ochranu spotrebiteľa. …

…

(57) Za najdôležitejšie by členské štáty mali považovať posilňovanie spravodlivej hospodárskej súťaže a ľahkého prístupu k rozličným dodávateľom, ako aj udeľovanie kapacít pre nové spôsoby výroby elektriny, aby tým umožnili spotrebiteľom plne využiť príležitosti liberalizovaného vnútorného trhu s elektrinou."

5 Článok 1 tejto smernice s názvom „Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti" stanovoval:

„Táto smernica ustanovuje spoločné pravidlá výroby, prenosu, distribúcie a dodávky elektriny spolu s ustanoveniami týkajúcimi sa ochrany spotrebiteľa s cieľom zlepšiť a integrovať konkurenčné trhy s elektrinou v Spoločenstve. …"

6 Článok 2 uvedenej smernice obsahoval tieto definície:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

…

7. ‚odberateľ' je veľkoobchodný alebo koncový odberateľ elektriny;

…

9. ‚koncový odberateľ' je odberateľ, ktorý nakupuje elektrinu pre svoju vlastnú spotrebu;

10. ‚odberateľ elektriny v domácnosti' je odberateľ, ktorý nakupuje elektrinu pre vlastnú spotrebu v domácnosti, okrem obchodných a profesionálnych činností;

11. ‚odberateľ elektriny mimo domácnosti' je fyzická alebo právnická osoba, ktorá nakupuje elektrinu, ktorá nie je určená pre jej vlastnú spotrebu v domácnosti, vrátane výrobcov a veľkoobchodných odberateľov;

12. ‚oprávnený odberateľ' je odberateľ, ktorý môže nakupovať elektrinu od dodávateľa podľa svojho výberu, v zmysle článku 33;

…"

7 Článok 3 tej istej smernice, nazvaný „Povinnosti služby vo verejnom záujme a ochrana spotrebiteľa", v odsekoch 5 až 7 uvádzal:

„5. Členské štáty zabezpečia, aby:

a) v prípade, že si odberateľ pri zachovaní zmluvných podmienok želá zmeniť dodávateľa, príslušný prevádzkovateľ (prevádzkovatelia) vykonali) zmenu do troch týždňov, a

b) odberatelia boli oprávnení získavať všetky relevantné údaje o spotrebe.

Členské štáty zabezpečia, aby práva uvedené v písmenách a) a b) boli priznané všetkým odberateľom nediskriminačným spôsobom, pokiaľ ide o náklady, úsilie alebo čas.

…

7. Členské štáty prijmú náležité opatrenia na ochranu koncových odberateľov a zabezpečia najmä, aby existovali dostatočné záruky na ochranu zraniteľných odberateľov. … Zabezpečia vysoký stupeň ochrany spotrebiteľa, najmä vzhľadom na transparentnosť týkajúcu sa zmluvných podmienok, všeobecných informácií a mechanizmov na urovnávanie sporov. Členské štáty zabezpečia, aby oprávnený odberateľ bol naozaj ľahko schopný prejsť k novému dodávateľovi. Tieto opatrenia musia zahŕňať opatrenia uvedené v prílohe I, aspoň pokiaľ ide o odberateľov elektriny v domácnosti."

8 Článok 33 smernice 2009/72 s názvom „Otváranie trhu a reciprocita“ v odseku 1 spresňoval:

„Členské štáty zabezpečia, aby oprávnení odberatelia boli:

…

c) od 1. júla 2007 všetci odberatelia.“

9 Článok 37 tejto smernice, nazvaný „Povinnosti a právomoci regulačného orgánu“, v odseku 1 stanovoval:

„Regulačný orgán má tieto povinnosti:

…

l) rešpektovať zmluvnú slobodu s ohľadom na zmluvy o prerušiteľnej dodávke, ako aj s ohľadom na dlhodobé zmluvy, ak sú zlučiteľné s právnymi predpismi Spoločenstva a sú v súlade s politikami Spoločenstva;

…“

10 Príloha I k uvedenej smernici, nazvaná „Opatrenia na ochranu spotrebiteľov“, v odseku 1 uvádzala:

„Bez toho, aby boli dotknuté právne predpisy Spoločenstva v oblasti ochrany spotrebiteľov, najmä smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku [(Ú. v. ES L 144, 1997, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319)] a smernica [93/13], opatrenia uvedené v článku 3 majú odberateľom zabezpečiť, aby:

a) mali právo uzavrieť so svojím poskytovateľom služieb v oblasti elektroenergetiky zmluvu, ktorá obsahuje:

…

– dobu trvania zmluvy, podmienky, za akých možno služby a zmluvu obnoviť a ukončiť, a informáciu, či je možné odstúpiť od zmluvy bez poplatku;

…

Podmienky musia byť spravodlivé a vopred dobre známe. V každom prípade by sa tieto informácie mali poskytovať pred uzatvorením alebo potvrdením uzatvorenia zmluvy. …

…

e) im nebol účtovaný poplatok pri zmene dodávateľa;

…“

11 Smernica 2009/72 bola s účinnosťou od 1. januára 2021 zrušená a nahradená smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (Ú. v. EÚ L 158, 2019, s. 125), v súlade s článkom 72 prvým odsekom smernice 2019/944.

Smernica 2011/83/EÚ

12 Odôvodnenie 17 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64), uvádza:

„Vymedzenie pojmu spotrebiteľ by sa malo vzťahovať na fyzické osoby konajúce na účely, ktoré sa netýkajú ich obchodnej ani podnikateľskej činnosti, remesla ani povolania. V prípade dvojúčelovej zmluvy, ak sa zmluva uzatvorí na účely čiastočne v rámci a čiastočne mimo obchodnej činnosti príslušnej osoby a obchodný účel je obmedzený tak, aby neprevažoval v celkovom kontexte zmluvy, takáto osoba by sa tiež mala považovať za spotrebiteľa.“

Smernica 2019/944

13 Podľa odôvodnenia 1 smernice 2019/944:

„V smernici [2009/72] je potrebné vykonať viacero zmien. Z dôvodu prehľadnosti by sa mala uvedená smernica prepracovať.“

14 Článok 12 smernice 2019/944 s názvom „Právo na zmenu dodávateľa a pravidlá pre poplatky s ňou spojené“ v odsekoch 2 a 3 stanovuje:

„2. Členské štáty zabezpečia, aby sa aspoň odberateľom elektriny v domácnosti, a malým podnikom v súvislosti so zmenou neúčtovali poplatky.

3. Odchylne od odseku 2 môžu členské štáty povoliť dodávateľom alebo účastníkom trhu zapojeným do agregácie, aby účtovali poplatky za vypovedanie zmluvy odberateľom, ktorí dobrovoľne vypovedia zmluvy o dodávke s pevnou cenou elektriny, ktoré boli uzavreté na dobu určitú, pred uplynutím ich platnosti, ak sú tieto poplatky súčasťou zmluvy, ktorú odberateľ dobrovoľne uzavrel, a odberateľ bol o týchto poplatkoch pred uzavretím zmluvy jasne oboznámený. Takéto poplatky musia byť primerané a nesmú presiahnuť priamu hospodársku stratu vzniknutú dodávateľovi alebo účastníkovi trhu zapojenému do agregácie v súvislosti s odberateľom, ktorý zmluvu vypovedal, vrátane nákladov vyplývajúcich z prípadných spojených investícií alebo zo služieb už poskytnutých odberateľovi v rámci zmluvy. Dôkazné bremeno priamej hospodárskej straty má vždy dodávateľ alebo účastník trhu zapojený do agregácie a prípustnosť poplatkov za vypovedanie zmluvy monitoruje regulačný orgán alebo ktorýkoľvek iný príslušný vnútroštátny orgán.“

Poľské právo

15 Ustawa – Prawo energetyczne (zákon o energetike) z 10. apríla 1997 (Dz. U. č. 54, položka 348) v znení uplatniteľnom vo veci samej (ďalej len „zákon o energetike“) v článku 4j ods. 3a stanovuje:

„Koncový odberateľ môže zaslaním písomného vyhlásenia energetickému podniku vypovedať zmluvu, ktorá bola uzavretá na dobu určitú a na základe ktorej mu energetický podnik dodáva plynné palivá alebo energiu, a to bez povinnosti zaplatiť iné náklady a náhradu škody, ako sú tie, ktoré vyplývajú z obsahu zmluvy.“

16 Ustawa – Kodeks cywilny (Občiansky zákonník) z 23. apríla 1964 (Dz. U. č. 16, položka 93) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „Občiansky zákonník“) v článku 483 ods. 1 stanovuje:

„Zmluva môže stanoviť, že škoda vyplývajúca z nesplnenia alebo nesprávneho plnenia nepeňažnej povinnosti sa nahradí zaplatením určitej sumy (zmluvná pokuta).“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Dňa 18. marca 2017 S. J. a dodávateľ uzavreli zmluvu o dodávke elektriny (ďalej len „zmluva, o ktorú ide vo veci samej“), ku ktorej bola pripojená príloha 1 a všeobecné obchodné podmienky, ktoré boli jej neoddeliteľnou súčasťou.

18 Článok 7 ods. 2 tejto zmluvy stanovoval, že táto zmluva bola uzavretá na dobu určitú do 31. decembra 2021 a že dodávka elektriny sa začne 1. januára 2018. Odsek 6 tohto článku spresňoval, že najmä v prípade vypovedania uvedenej zmluvy odberateľom pred dátumom uvedeným v tomto odseku 2 bude odberateľ povinný zaplatiť zmluvnú pokutu v súlade so zásadami uvedenými v bode VI ods. 1 až 3 týchto všeobecných zmluvných podmienok. Podľa tohto odseku 1 výška tejto pokuty zodpovedala násobku nevyužitej elektrickej energie, ktorú odberateľ v tej istej zmluve uviedol ako „plánované množstvo energie“ pre dané miesto dodávky, a jednotkovej ceny 60 poľských zlotých (PLN) (približne 14 eur) za megawatthodinu (MWh). Množstvo nevyužitej energie sa vypočítalo ako súčet odhadovanej priemernej spotreby energie za každý z mesiacov nasledujúcich po vypovedaní zmluvy dotknutej vo veci samej a zostávajúcich do konca obdobia uvedeného v tomto článku 7 ods. 2 Predpokladaná spotreba elektrickej energie v odbernom mieste bola 20 MWh ročne a miestom spotreby elektrickej energie, uvedeným v prílohe 1 tejto zmluvy, bol poľnohospodársky podnik S. J.

19 Listom z 5. mája 2017, ktorý bol dodávateľovi doručený 8. mája 2017, S. J. dodávateľovi oznámil, že od zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, odstupuje tým, že uplatňuje zákonné právo na odstúpenie od zmluvy stanovené pre spotrebiteľské zmluvy. Okrem toho predložil vyhlásenie o vzdaní sa právnych účinkov zmluvy uzavretej v omyle a tvrdil, že táto zmluva je neplatná.

20 Listom z 22. mája 2020 dodávateľ uviedol, že tieto vyhlásenia považuje za neúčinné. Vystavil oznámenie o dlhu, v ktorom poskytol S. J. lehotu na zaplatenie sumy 4 700,22 PLN (približne 1 128 eur) do 7. júla 2020 ako zmluvnú pokutu, ako aj faktúru z 5. marca 2018 na sumu 254,33 PLN (približne 61 eur) a opravnú faktúru z 8. januára 2020 na sumu 314,90 PLN (približne 75 eur) za energiu dodanú v období od 1. do 10. januára 2018.

21 Keďže S. J. odmietol zaplatiť tieto sumy, dodávateľ podal na Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd Varšava – hlavné mesto, Poľsko) žalobu, ktorou sa domáhal, aby bola S. J. uložená povinnosť zaplatiť mu tieto sumy. Tento súd uvedenú žalobu zamietol. Na jednej strane sa domnieval, že S. J. nemal postavenie spotrebiteľa, a teda že nemohol odstúpiť od zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, na základe právnej úpravy týkajúcej sa ochrany spotrebiteľov. V tejto súvislosti najmä uviedol, že zmluva, o ktorú ide vo veci samej, označuje za miesto spotreby poľnohospodársky podnik S. J. a že hoci S. J. síce uviedol, že kúpená energia je určená aj na jeho domáce použitie, nepostačuje to na jeho kvalifikáciu ako spotrebiteľa, keďže táto zmluva stanovuje, že je určená pre osoby, ktoré nemajú postavenie spotrebiteľa. Podľa uvedeného súdu totiž samotné použitie ponuky určenej odberateľom, ktorí nie sú spotrebiteľmi, preukazuje, že S. J. uzavrel zmluvu, o ktorú ide vo veci samej, ako podnikateľ a že táto zmluva sa priamo týka jeho podnikateľskej činnosti, teda jeho poľnohospodárskeho podniku.

22 Ten istý súd na druhej strane uplatnil článok 4j ods. 3a zákona o energetike, ale napriek tomu sa domnieval, že návrhu na zaplatenie zmluvnej pokuty nemožno vyhovieť, keďže podľa článku 483 ods. 1 Občianskeho zákonníka môže byť takáto pokuta stanovená len v prípade nesplnenia alebo nesprávneho plnenia nepeňažnej povinnosti, zatiaľ čo v prejednávanej veci je predmetom plnenia kupujúceho v prípade predaja energie peňažné plnenie, a to zaplatenie ceny.

23 Okrem toho žiadosti o platbu za spotrebovanú energiu boli zamietnuté ako nedôvodné, keďže dodávateľ nedodal žiadne množstvo energie.

24 Dodávateľ podal proti tomuto rozsudku odvolanie na Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Poukazuje najmä na porušenie článku 4j ods. 3a zákona o energetike a článku 483 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

25 Vnútroštátny súd uvádza, že podľa vyjadrenia S. J. sa zástupcovia elektroenergetického podniku dostavili na jeho poľnohospodársky podnik 18. marca 2017 a predložili mu ponuku na dodávku elektrickej energie. Na ich radu podpísal prázdne formuláre, ktoré mu boli predložené, a na konci apríla 2017 dostal vyhotovenie zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, v ktorej boli jednak údaje a prílohy odlišné od údajov a príloh ponuky, ktorá mu bola predložená, a jednak informácie týkajúce sa plánovanej spotreby energie, ktoré boli doplnené svojvoľne. Preto listom z 5. mája 2017 prejavil vôľu odstúpiť od tejto zmluvy.

26 V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd v prvom rade pýta, či má S. J. postavenie obchodníka alebo spotrebiteľa a či je v dôsledku toho jeho odstúpenie od zmluvy platné. V tejto súvislosti najmä poznamenáva, že Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd Varšava – hlavné mesto) konštatoval, že zmluva, o ktorú ide vo veci samej, uvádzala ako adresáta „poľnohospodársky podnik“ S. J. a že výlučne na základe článku 2 ods. 4 tejto zmluvy, ktorý stanovuje, že uvedená zmluva je určená osobám, ktoré nemajú postavenie spotrebiteľa, tento súd dospel k záveru, že S. J. nemal toto postavenie. Uvádza tiež, že podľa poľského práva sa poľnohospodár musí považovať za obchodníka, okrem prípadu, ak spravuje svoj poľnohospodársky podnik pre svoje vlastné potreby.

27 Hoci je pravda, že podľa judikatúry Súdneho dvora sa postavenie spotrebiteľa alebo predajcu či dodávateľa v zmysle smernice 93/13 musí určiť na základe funkčného kritéria spočívajúceho v posúdení, či predmetný zmluvný vzťah patrí do rámca činností, ktoré nesúvisia s výkonom povolania, takéto funkčné rozlišovanie nie je v prejednávanej veci možné, keďže je nesporné, že predmetom zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, je nákup energie tak na účely dotknutého poľnohospodárskeho podniku, ako aj na účely domácej spotreby S. J. Okrem toho táto judikatúra zdôraznila, že dvojúčelové zmluvy nie sú uvedené v smernici 93/13 a že hoci sa odôvodnenie 17 smernice 2011/83 vzťahuje na tento typ zmluvy, Súdny dvor najmä v rozsudku z 20. januára 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), použil na určenie, či signatára takejto zmluvy možno považovať za spotrebiteľa, kritériá odlišné od kritérií uvedených v tomto odôvodnení 17.

28 Vzhľadom na tieto skutočnosti sa vnútroštátny súd pýta, ako sa má pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13 vykladať v prípade, ak má predmetná zmluva čiastočne súkromný a čiastočne podnikateľský účel.

29 V druhom rade vnútroštátny súd po tom, čo konštatoval, že vzhľadom na dátum uzavretia zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, je na vyriešenie sporu, o ktorom rozhoduje, relevantná smernica 2009/72, uvádza, že možnosť slobodne zmeniť dodávateľa energie, ako aj osobitná ochrana

spotrebiteľov patria medzi zásady formulované v tejto smernici a že možnosť odstúpiť od zmluvy úzko súvisí so zmenou dodávateľa. Možnosť uložiť odberateľovi poplatky v prípade, že vypovedá zmluvu o dodávke energie uzavretú na dobu určitú, je podľa vnútroštátneho súdu problematická vzhľadom na záruku, že dodávateľa energie možno meniť slobodne.

30 Z článku 3 ods. 7 a prílohy I k smernici 2009/72 vyplýva, že odberateľ v postavení spotrebiteľa nemusí nič zaplatiť v prípade zmeny dodávateľa alebo odstúpenia od zmluvy. Navyše z tohto článku 3 ods. 7 vyplýva, že musí byť zaručená možnosť spotrebiteľa ľahko zmeniť dodávateľa bez diskriminácie v oblasti nákladov a bez toho, aby uložené finančné nevýhody predstavovali prostriedok svojvoľnej diskriminácie voči iným dodávateľom, takže odberateľ nemôže skutočne zmeniť dodávateľa.

31 Článok 4j ods. 3a zákona o energetike, ktorý stanovuje možnosť uložiť odberateľovi náklady v prípade predčasnej výpovede zmluvy na dobu určitú, však neobsahuje výnimku pre spotrebiteľov. Vzniká teda otázka, či je tento zákon v rozpore so smernicou 2009/72, konkrétne s vysokou úrovňou ochrany spotrebiteľa stanovenou v jej prílohe I ods. 1 písm. a) a e) a uvedenou v odôvodnení 51 tejto smernice. V tejto súvislosti predkladajúci súd zdôrazňuje, že poľské právo umožňuje uloženie zmluvných pokút, ale nestanovuje kritérium na ich výpočet, najmä z hľadiska proporcionality k nákladom, k hroziacemu riziku alebo k vzniknutej škode, čo je v rozpore s požiadavkami stanovenými najmä v článku 3 ods. 7 uvedenej smernice. V praxi by sa totiž takéto sankcie mohli rovnať nákladom potenciálne účtovaným za dohodnutú dodávku energie, čo by v skutočnosti bránilo možnosti vypovedať takéto zmluvy.

32 Za týchto okolností Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Vzťahuje sa článok 2 písm. b) a c) smernice [93/13] a v ňom obsiahnutá definícia [pojmu] [‚]spotrebiteľ[‘] a odôvodnenie 17 smernice [2011/83] aj na poľnohospodára, ktorý uzatvára zmluvu o nákupe elektrickej energie tak na účely činnosti poľnohospodárskeho podniku, ako aj na súkromné účely domácnosti?

2. Má sa článok 3 ods. 5 a 7, odôvodnenie 51 a príloha I ods. 1 písm. a) a e) k smernici [2009/72], ktoré stanovujú, že v prípade odstúpenia od zmluvy o poskytovaní služieb v oblasti elektrickej energie nemožno od spotrebiteľov vyberať žiadne poplatky, vykladať v tom zmysle, že bránia možnosti uložiť odberateľovi energie, ktorý je spotrebiteľom, zmluvnú pokutu za vypovedanie zmluvy o dodávke elektrickej energie uzavretej na dobu určitú (článok 4j ods. 3a zákona o energetike)?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

33 Na úvod treba uviesť, že hoci vnútroštátny súd v znení svojej prvej otázky uvádza nielen písmeno b) článku 2 smernice 93/13, ktoré definuje pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tejto smernice, ale aj písmeno c) tohto článku, ktoré definuje pojem „predajca alebo dodávateľ“ v zmysle uvedenej smernice, z tohto znenia, ako aj z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania tiež vyplýva, že tento súd žiada o výklad len tohto pojmu „spotrebiteľ“.

34 Za týchto podmienok to treba chápať tak, že svojou prvou otázkou sa predkladajúci súd v podstate pýta, či sa má článok 2 písm. b) smernice 93/13 v spojení s odôvodnením 17 smernice 2011/83 vykladať v tom zmysle, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na poľnohospodára, ktorý uzavrie zmluvu o nákupe elektriny, ktorá je určená tak pre jeho poľnohospodársky podnik, ako aj pre jeho domáce použitie.

35 Podľa znenia článku 2 písm. b) smernice 93/13 je „spotrebiteľ“ akákoľvek fyzická osoba, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu.

36 V tejto súvislosti Súdny dvor opakovane rozhodol, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tohto článku 2 písm. b) má objektívnu povahu a nezávisí od konkrétnych vedomostí, ktoré dotknutá osoba môže mať, alebo od informácií, ktoré táto osoba skutočne má k dispozícii. Postavenie uvedenej osoby ako „spotrebiteľa“ sa teda musí určiť vzhľadom na funkčné kritérium spočívajúce v posúdení, či dotknutý zmluvný vzťah patrí do rámca činností, ktoré nesúvisia s výkonom povolania [pozri v tomto zmysle uznesenie z 19. novembra 2015, Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, bod 27, a rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, bod 30, ako aj citovaná judikatúra].

37 Pokiaľ ide o otázku, či a v prípade kladnej odpovede, v akých prípadoch sa na osobu, ktorá uzavrela dvojúčelovú zmluvu, teda zmluvu týkajúcu sa tovaru alebo služby určenej na účely čiastočne súvisiace s jej podnikateľskou činnosťou, a ktorá teda iba čiastočne nesúvisí s touto činnosťou, môže napriek tomu vzťahovať pojem „spotrebiteľ“ v zmysle uvedeného článku 2 písm. b), Súdny dvor už uviedol, že hoci samotné znenie tohto ustanovenia to neumožňuje určiť, kontext, do ktorého uvedené ustanovenie patrí, nevylučuje, aby v určitých prípadoch fyzická osoba, ktorá uzatvára takúto zmluvu, mohla byť kvalifikovaná ako „spotrebiteľ“ v zmysle toho istého ustanovenia [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, body 31 až 39].

38 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že na zabezpečenie dodržiavania cieľov sledovaných normotvorcom Únie v oblasti spotrebiteľských zmlúv, ako aj vnútorného súladu práva Únie treba najmä zohľadniť pojem „spotrebiteľ“ uvedený v odôvodnení 17 smernice 2011/83, ktoré vyjadruje vôľu normotvorcu Únie, pokiaľ ide o definíciu pojmu „spotrebiteľ“ v prípade dvojúčelových zmlúv, a z ktorého vyplýva, že ak sa zmluva uzatvára na účely, ktoré len čiastočne patria do rámca obchodnej činnosti dotknutej osoby, a ak je obchodný účel taký obmedzený, že v celkovom kontexte tejto zmluvy neprevláda, táto osoba by sa mala považovať za spotrebiteľa [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, body 40 až 45].

39 Súdny dvor okrem toho pripomenul, že kogentná povaha ustanovení obsiahnutých v smernici 93/13 a osobitné požiadavky ochrany spotrebiteľa vyžadujú, aby sa uprednostnil široký výklad pojmu „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) tejto smernice s cieľom zabezpečiť jej potrebný účinok [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, bod 46].

40 V tomto kontexte Súdny dvor tiež zdôraznil, že vzhľadom na to, že cieľom článku 2 písm. b) smernice 93/13 je ochrana spotrebiteľov v prípade nekalých zmluvných podmienok, reštriktívny výklad pojmu „spotrebiteľ“ uvedený v rozsudku z 20. januára 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), na účely určenia rozsahu odchylných pravidiel právomoci, ktoré sú stanovené v článkoch 13 až 15 Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí

v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), v znení zmenenom po sebe nasledujúcimi dohovormi týkajúcimi sa pristúpenia nových členských štátov k tomuto dohovoru v prípade dvojúčelovej zmluvy, nemožno analogicky rozšíriť na pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13 [rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, bod 51].

41 Vzhľadom na tieto skutočnosti Súdny dvor rozhodol, že článok 2 písm. b) smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na osobu, ktorá uzavrela zmluvu o úvere určenú na účely čiastočne súvisiace s jej obchodnou činnosťou a čiastočne nesúvisiace s touto činnosťou spoločne s iným dlžníkom, ktorý nekonal v rámci svojej obchodnej činnosti, ak je obchodný účel natoľko obmedzený, že v celkovom kontexte tejto zmluvy neprevláda [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, bod 53].

42 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na účely určenia, či fyzická osoba, ktorá uzatvára dvojúčelovú zmluvu, na ktorú sa vzťahuje smernica 93/13, koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jej obchodnej činnosti, a v dôsledku toho patrí pod pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13, treba preskúmať, či je obchodný účel tejto zmluvy tak obmedzený, že v celkovom kontexte tejto zmluvy neprevláda.

43 Podľa ustálenej judikatúry vnútroštátny súd rozhodujúci o spore týkajúcom sa zmluvy, ktorá by mohla patriť do pôsobnosti smernice 93/13, je pri zohľadnení všetkých dôkazov, a najmä podmienok tejto zmluvy, povinný overiť, či dotknutá osoba môže byť považovaná za „spotrebiteľa“ v zmysle tejto smernice. V tejto súvislosti musí vnútroštátny súd zohľadniť všetky okolnosti prejednávanej veci, a najmä povahu tovaru alebo služby, ktoré sú predmetom posudzovanej zmluvy a môžu odhaliť účel nadobudnutia tovaru alebo služby [rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, bod 55 a citovaná judikatúra].

44 To isté platí, ak ide o dvojúčelovú zmluvu, na účely posúdenia jednak rozsahu každej z dvoch častí takejto zmluvy v jej celkovom kontexte a jednak prevažujúceho účelu tejto zmluvy. Ak ide o dvojúčelovú zmluvu, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby preskúmal všetky okolnosti súvisiace so zmluvou, o ktorú ide vo veci samej, a na základe objektívnych dôkazov, ktoré má k dispozícii, posúdil, do akej miery v celkovom kontexte tejto zmluvy prevažuje jej obchodný alebo neobchodný účel [pozri analogicky rozsudok z 8. júna 2023, YYY. (Pojem „spotrebiteľ“), C-570/21, EU:C:2023:456, body 56 a 58].

45 Hoci sa teda majú zohľadniť podmienky dotknutej zmluvy, nemôžu samy osebe stačiť na určenie, či uzavretím takejto dvojúčelovej zmluvy dotknutá fyzická osoba konala alebo nekonala s cieľom, ktorý nespadá do rámca jej obchodnej činnosti. Vzhľadom na predmet zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, ktorý sa týka nákupu elektrickej energie, však treba spresniť, že odhad ročnej spotreby elektrickej energie, ktorý zmluvné strany predpokladajú ako vysoký, môže odhaliť, že prevažuje obchodný účel, zatiaľ čo odhad nízkej spotreby môže naznačovať, že prevládajúci účel spočíva v domácom použití.

46 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 2 písm. b) smernice 93/13 v spojení s odôvodnením 17 smernice 2011/83 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na poľnohospodára, ktorý uzavrie

zmluvu o nákupe elektriny, ktorá je určená tak pre jeho poľnohospodársky podnik, ako aj pre jeho domáce použitie, ak je obchodný účel tejto zmluvy natoľko obmedzený, že v celkovom kontexte uvedenej zmluvy neprevláda.

O druhej otázke

47 Na úvod treba najprv uviesť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania nevyplýva, v čom je výklad článku 3 ods. 5 smernice 2009/72 uvedený v znení druhej otázky relevantný na účely rozhodnutia sporu vo veci samej. Podľa tohto odseku 5 písm. a) a b) totiž členské štáty zabezpečia, aby na jednej strane, ak si odberateľ pri zachovaní zmluvných podmienok želá zmeniť dodávateľa, príslušný prevádzkovateľ alebo prevádzkovatelia vykonali túto zmenu do troch týždňov, a na druhej strane, aby odberatelia boli oprávnení získavať všetky relevantné údaje o spotrebe, pričom tieto práva musia byť priznané odberateľom nediskriminačným spôsobom, pokiaľ ide o náklady, úsilie alebo čas.

48 Z tohto návrhu pritom vyplýva, že zmluva, o ktorú ide vo veci samej, bola vypovedaná pred nadobudnutím jej účinnosti a predtým, ako sa uskutočnila čo i len najmenšia dodávka elektrickej energie na základe tejto zmluvy. Za týchto podmienok a pri absencii akéhokoľvek vysvetlenia vnútroštátneho súdu v tejto súvislosti, nič nenaznačuje ako sa spor vo veci samej týka prípadu zmeny dodávateľa. Rovnako nič nenasvedčuje tomu, že by sa tento spor týkal poskytovania údajov o spotrebe zo strany dodávateľa. Okrem toho právo ľahko prejsť k novému dodávateľovi, ktoré podľa článku 2 bodu 12 smernice 2009/72 v spojení s jej článkom 33 od 1. júla 2007 majú všetci odberatelia v zmysle článku 2 bodu 7 tejto smernice a vo vzťahu ku ktorému vnútroštátny súd vyjadruje pochybnosti odôvodňujúce jeho druhú otázku, je konkrétne stanovené v článku 3 ods. 7 uvedenej smernice, ktorý je tiež predmetom tejto otázky.

49 Rovnako požadovaný výklad prílohy I ods. 1 písm. e) k smernici 2009/72, ktorý je tiež uvedený v znení druhej otázky, sa nezdá byť nevyhnutný na vyriešenie sporu vo veci samej. Toto ustanovenie sa totiž týka prípadu zmeny dodávateľa elektrickej energie, zatiaľ čo, ako bolo uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania nevyplýva, ako sa tento spor týka takéhoto prípadu.

50 Ďalej treba pripomenúť, že pojem „spotrebiteľ“ použitý vnútroštátnym súdom v znení druhej otázky nie je definovaný smernicou 2009/72, ale že Súdny dvor už konštatoval, že pokiaľ nie je v danom ustanovení tejto smernice uvedené inak, tento pojem má v tejto smernici široký význam, a teda v zásade zahŕňa každého „koncového odberateľa“ v zmysle článku 2 bodu 9 uvedenej smernice, t. j. tak „odberateľov elektriny v domácnosti“ v zmysle tohto článku 2 bodu 10, ako aj „koncových odberateľov elektriny mimo domácnosti“ v zmysle uvedeného článku 2 bodu 11 [pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 35].

51 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však vyplýva, že podstatou otázok vnútroštátneho súdu je rozsah opatrenia uvedeného v prílohe I ods. 1 písm. a) piatej zarážke k smernici 2009/72. Táto príloha I sa týka konkrétne, ako vyplýva z článku 3 ods. 7 poslednej vety tejto smernice, „odberateľov elektriny v domácnosti“ v zmysle článku 2 bodu 10 uvedenej smernice.

52 Napokon zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že zmluva, o ktorú ide vo veci samej, bola uzavretá nielen na dobu určitú, ale aj za pevnú cenu počas celej doby platnosti tejto zmluvy.

53 Vzhľadom na tieto skutočnosti treba konštatovať, že svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 3 ods. 7 a príloha I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72 v spojení s odôvodnením 51 tejto smernice majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje uložiť zmluvnú pokutu odberateľovi elektriny v domácnosti, ak predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú za pevnú cenu.

54 Na účely výkladu ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou [rozsudky zo 7. júna 2005, VEMW a i., C-17/03, EU:C:2005:362, bod 41, ako aj z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 32].

55 Pokiaľ ide v prvom rade o znenie ustanovení, ktorých výklad sa požaduje, treba pripomenúť, že článok 3 ods. 7 smernice 2009/72 ukladá členským štátom povinnosť prijať náležité opatrenia na ochranu koncových odberateľov, zabezpečiť vysoký stupeň ochrany spotrebiteľa, najmä vzhľadom na transparentnosť týkajúcu sa zmluvných podmienok, a zabezpečiť, aby oprávnený odberateľ mohol naozaj ľahko zmeniť dodávateľa. Toto ustanovenie dodáva, že pokiaľ ide o odberateľov elektriny v domácnosti, tieto opatrenia musia zahŕňať opatrenia uvedené v prílohe I k tejto smernici.

56 Ako vyplýva z tejto prílohy I ods. 1 písm. a) piatej zarážky, medzi tieto opatrenia patria opatrenia, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby odberatelia mali nárok na zmluvu uzatvorenú s ich dodávateľom elektriny, ktorá okrem iného spresňuje „či je možné odstúpiť od zmluvy bez poplatku“.

57 Z porovnania rôznych jazykových verzií smernice 2009/72 však vyplýva, že len vo francúzskej jazykovej verzii sa zdá, že toto ustanovenie uvádza, že prinajmenšom v prípade odberateľov elektriny v domácnosti musia členské štáty prijať opatrenia, aby zabezpečili, že zmluva, ktorú odberatelia uzatvárajú so svojím dodávateľom elektriny, stanovuje ich právo na jej bezplatné vypovedanie. Vo všetkých ostatných jazykových verziách tejto smernice sa totiž uvedené ustanovenie v podstate obmedzuje na uvedenie toho, že aspoň pokiaľ ide o odberateľov elektriny v domácnosti, členské štáty musia prijať opatrenia, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby odberatelia mali právo na zmluvu uzavretú s ich dodávateľom elektriny, v ktorej sa uvedie, či je možné od tejto zmluvy odstúpiť bezplatne.

58 V súlade s ustálenou judikatúrou sa nemôže formulácia použitá v jednej z jazykových verzií ustanovenia práva Únie chápať ako jediný základ na výklad tohto ustanovenia, prípadne sa nemôže považovať za ustanovenie, ktoré má prednosť pred inými jazykovými verziami. Potreba jednotného uplatňovania, a teda výkladu aktu Európskej únie, totiž vylučuje, aby bol tento akt posudzovaný izolovane v jednej zo svojich verzií, ale naopak, vyžaduje, aby bol vykladaný v závislosti od všeobecnej systematiky a účelu právneho predpisu, ktorého je súčasťou (rozsudok z 30. júna 2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, bod 36 a citovaná judikatúra).

59 Okrem toho treba pripomenúť, že posledný pododsek prílohy I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72 spresňuje, že zmluvné podmienky musia byť spravodlivé a vopred dobre známe a že v každom prípade by sa informácie uvedené v tomto ustanovení mali poskytovať pred uzatvorením alebo potvrdením uzatvorenia zmluvy.

60 Z týchto skutočností vyplýva, že znenia článku 3 ods. 7 a prílohy I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72 naznačujú, že aspoň pokiaľ ide o odberateľov elektriny v domácnosti, členské štáty musia prijať opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby títo odberatelia mohli, ak si to

želajú, skutočne ľahko zmeniť dodávateľa. Navyše musia prijať opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby zmluvné podmienky boli spravodlivé, aby boli formulované jasne a vopred oznámené, aby odberateľ mohol pochopiť ich dosah pred podpísaním zmluvy a slobodne a informovane s ňou súhlasiť, čím by bola splnená podmienka transparentnosti, ktorú toto znenie ukladá, a aby existoval mechanizmus riešenia sporov, ktoré by mohli vzniknúť medzi týmito odberateľmi a ich dodávateľom elektrickej energie.

61 Naproti tomu znenie týchto ustanovení neumožňuje určiť, či tieto ustanovenia vylučujú možnosť členských štátov stanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej úprave, že zmluvnú pokutu možno uložiť odberateľovi elektriny v domácnosti, ak predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú za pevnú cenu.

62 V tejto súvislosti treba najmä uviesť, že skutočnosť, že vnútroštátna právna úprava umožňuje, aby takáto zmluva stanovovala, že v prípade predčasnej výpovede tejto zmluvy odberateľom bude splatná zmluvná pokuta, nevyhnutne nebráni tomu, aby tento odberateľ mohol skutočne ľahko zmeniť dodávateľa, ako to stanovuje znenie článku 3 ods. 7 smernice 2009/72, pokiaľ táto právna úprava obsahuje nástroje umožňujúce zabezpečiť dodržiavanie podmienok uvedených v bode 60 tohto rozsudku, a najmä kontrolovať výšku sumy takejto pokuty [pozri analogicky rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 37]. Práve táto výška sumy, a nie samotná existencia takejto sankcie v zásade, by mohla zabrániť takejto zmene.

63 Pokiaľ ide v druhom rade o kontext, do ktorého patrí článok 3 ods. 7 a príloha I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72, treba najprv uviesť, že článok 3 ods. 5 tejto smernice spresňuje, že zmeny dodávateľa sa uskutočňujú pri zachovaní zmluvných podmienok. V tom istom zmysle článok 37 ods. 1 písm. l) uvedenej smernice zveruje regulačným orgánom povinnosť rešpektovať zmluvnú slobodu s ohľadom na zmluvy o prerušiteľnej dodávke, ako aj s ohľadom na dlhodobé zmluvy, ak sú zlučiteľné s právnymi predpismi Únie a sú v súlade s politikami Únie.

64 Ďalej je pravda, že podľa prílohy I ods. 1 písm. e) k smernici 2009/72 v spojení s jej článkom 3 ods. 7 musia členské štáty, aspoň pokiaľ ide o odberateľov elektriny v domácnosti, prijať opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby týmto odberateľom „nebol účtovaný poplatok pri zmene dodávateľa“. Z toho však nemožno vyvodiť, že smernica 2009/72 v zásade bráni uloženiu zmluvnej pokuty v prípade predčasnej výpovede zmluvy o dodávke elektriny uzavretej na dobu určitú a za pevnú cenu odberateľom elektriny v domácnosti.

65 Domnievať sa totiž, že z prílohy I ods. 1 písm. e) k smernici 2009/72 vyplýva, že aj keď odberateľ elektriny v domácnosti predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú a s pevnou cenou, nikdy mu nemožno uložiť zmluvnú pokutu, by bolo v rozpore so znením tejto prílohy I ods. 1 písm. a) piatej zarážky, vo väčšine jej jazykových verzií a v závislosti od zvolenej jazykovej verzie tejto prílohy by zbavilo toto ustanovenie akéhokoľvek užitočného účinku alebo by spôsobilo kontradiktórnosť smernice 2009/72.

66 Ak však ustanovenie práva Únie môže byť predmetom výkladu viacerými spôsobmi, treba uprednostniť ten výklad, ktorý svojou povahou zabezpečuje jeho potrebný účinok (rozsudky z 24. februára 2000, Komisia/Francúzsko, C-434/97, EU:C:2000:98, bod 21, a z 23. novembra 2023, EVN Business Service a i., C-480/22, EU:C:2023:918, bod 37, ako aj citovaná judikatúra). Navyše podľa všeobecnej zásady výkladu sa má ustanovenie vykladať, pokiaľ

je to možné, spôsobom, ktorý nespochybní jeho platnosť (rozsudky zo 4. októbra 2001, Taliansko/Komisia, C-403/99, EU:C:2001:507, bod 37, ako aj z 21. septembra 2023, Stappert Deutschland, C-210/22, EU:C:2023:693, bod 47 a citovaná judikatúra).

67 Treba teda konštatovať, že prípadné poplatky za zmenu dodávateľa uvedené v prílohe I ods. 1 písm. e) k smernici 2009/72 sa odlišujú od poplatkov za vypovedanie zmluvy, uvedených v písmene a) tohto ustanovenia, a že táto príloha I ods. 1 písm. e) v zásade nevylučuje možnosť členských štátov stanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej úprave, že odberateľovi elektriny v domácnosti možno uložiť zmluvnú pokutu, ak predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú a za pevnú cenu.

68 Okrem toho, práve v tomto zmysle sa normotvorca Únie výslovne vyjadril, keď prijal smernicu 2019/944, ako to jednoznačne vyplýva z článku 12 ods. 2 a 3 tejto smernice, ktorá v súlade s jej odôvodnením 1 predstavuje prepracovanie smernice 2009/72 a od 1. januára 2021 ju nahrádza.

69 Napokon v odôvodnení 51 smernice 2009/72 sa po prvé uvádza len to, že záujmy spotrebiteľov by mali byť stredobodom tejto smernice a že hlavnou zodpovednosťou elektroenergetických podnikov by mala byť kvalita služieb; po druhé, že sa musia posilniť a zaručiť existujúce práva spotrebiteľov a mali by byť transparentnejšie; po tretie, že ochrana spotrebiteľa by mala zabezpečiť, aby všetci spotrebitelia mali úžitok z konkurenčného trhu, a po štvrté, že členské štáty alebo, ak tak ustanoví členský štát, regulačné orgány, by mali presadzovať práva spotrebiteľov. Toto odôvodnenie teda neobsahuje žiadnu informáciu, ktorá by v zásade zbavovala členské štáty možnosti stanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej úprave, že zmluvnú pokutu možno uložiť odberateľovi elektriny v domácnosti, ak predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú a za pevnú cenu.

70 Naproti tomu odôvodnenie 52 tejto smernice uvádza, že spotrebitelia by mali mať k dispozícii jasné a zrozumiteľné informácie o svojich právach v oblasti energetického sektora, a odôvodnenie 54 tejto smernice spresňuje, že prostriedky urovnávania sporov podľa článku 3 ods. 7 uvedenej smernice by mali byť dostupné v prospech všetkých spotrebiteľov.

71 Treba preto konštatovať, že z kontextu, do ktorého patrí článok 3 ods. 7 a príloha I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72, nevyplýva, že tieto ustanovenia v zásade bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje uložiť zmluvnú pokutu odberateľovi elektriny v domácnosti, keď predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú a za pevnú cenu. Naproti tomu z tohto kontextu v podstate vyplýva, že takáto vnútroštátna úprava musí, ako to uvádza už znenie ustanovení, ktoré sa majú vykladať, zabezpečiť, aby odberatelia, najmä odberatelia v domácnostiach, mali právo výberu ich dodávateľa a aby boli jasne a zrozumiteľne informovaní o ich právach a mohli sa ich domáhať v rámci mechanizmu urovnávania sporov [pozri analogicky rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 44].

72 Pokiaľ ide v treťom rade o ciele sledované smernicou 2009/72, Súdny dvor už uviedol, že podľa článku 1 tejto smernice je jej cieľom stanoviť spoločné pravidlá výroby, prenosu, distribúcie a dodávky elektriny spolu s ustanoveniami týkajúcimi sa ochrany spotrebiteľa s cieľom zlepšiť a integrovať konkurenčné trhy s elektrinou v Únii. V tomto kontexte a ako vyplýva z odôvodnení 3, 7 a 8 uvedenej smernice, jej cieľom je najmä vytvoriť úplne otvorený a konkurencieschopný vnútorný trh s elektrinou, ktorý umožní všetkým spotrebiteľom slobodný výber svojich dodávateľov a všetkým dodávateľom dáva slobodu zásobovať svojich odberateľov, podporiť konkurencieschopnosť na vnútornom trhu a zabezpečiť dodávky elektriny za čo

najlepšiu možnú konkurenčnú cenu a vytvoriť rovnaké podmienky na tomto trhu s cieľom dobudovať vnútorný trh s elektrinou [rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 45 a citovaná judikatúra].

73 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor tiež konštatoval, že zmluvy o dodávke elektriny na dobu určitú s pevnou cenou môžu zabezpečiť ochranu odberateľov tým, že im zaručia nízku a stabilnú cenu elektriny a poskytnú spotrebiteľom istotu, že poplatky, ktoré budú musieť znášať, sa nebudú meniť počas celej doby trvania zmluvy. Dotknutý dodávateľ elektriny však na účely splnenia svojich povinností vyplývajúcich z takýchto zmlúv pravdepodobne vynaložil osobitné náklady, ktoré mu mohli spôsobiť dodatočné náklady v porovnaní so zmluvou uzatvorenou na dobu neurčitú a bez pevnej ceny, a to najmä s cieľom chrániť sa pred kolísavosťou nákladov na veľkoobchodnom trhu. Možnosť uložiť zmluvnú pokutu odberateľovi v prípade predčasnej výpovede tohto typu zmluvy na dobu určitú s pevnou cenou tak môže dodávateľovi umožniť kompenzáciu osobitných nákladov, ktoré mu vznikajú z tohto typu zmluvy, a takýmto spôsobom sa dodávateľ vyhne preneseniu finančného rizika spojeného s takýmto typom zmluvy na všetkých svojich odberateľov, čo by mohlo viesť k zvýšeniu cien elektriny pre daných odberateľov a čo by bolo v konečnom dôsledku v rozpore s cieľom zabezpečiť čo najnižšie ceny pre spotrebiteľov [rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 47].

74 Súdny dvor však dodal, že treba zohľadniť aj cieľ všeobecného záujmu sledovaný smernicou 2009/72, ktorým je dobudovanie vnútorného trhu s elektrinou, ako aj špecifickejšie ciele uvedené v odôvodneniach 51 a 57 tejto smernice, a to zabezpečiť spotrebiteľom prospech z konkurencieschopného a liberalizovaného trhu. Konštatoval tak, že dosiahnutie týchto cieľov by bolo ohrozené, ak by vnútroštátna právna úprava umožňovala uloženie zmluvných pokút neprimeraných vo vzťahu k nákladom, ktoré vyplývajú zo zmluvy, ale ktoré by neboli pri predčasnom vypovedaní zmluvy úplne vyrovnané. Takéto pokuty totiž môžu umelo odradiť dotknutých odberateľov od predčasného vypovedania ich zmluvy o dodávke elektriny na dobu určitú s pevnou cenou s cieľom zmeniť dodávateľa, a tak im zabrániť v tom, aby v plnej miere využívali konkurencieschopný a liberalizovaný vnútorný trh s elektrinou [pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 48].

75 Tieto úvahy, ktoré Súdny dvor uviedol v rámci veci týkajúcej sa predčasnej výpovede zmluvy o dodávke elektriny na dobu určitú s pevnou cenou odberateľom elektriny mimo domácnosti, možno prebrať na zmluvu rovnakej povahy uzavretú s odberateľom elektriny v domácnosti, keďže smernica 2009/72 nerozlišuje, pokiaľ ide o ciele pripomenuté v bodoch 72 až 74 tohto rozsudku, podľa postavenia dotknutého spotrebiteľa.

76 Ciele smernice 2009/72 tak naznačujú, že členské štáty musia mať v zásade možnosť stanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej úprave, že zmluvnú pokutu možno uložiť odberateľovi elektriny v domácnosti, ak predčasne vypovedá zmluvu o dodávke elektriny uzavretú na dobu určitú a za pevnú cenu, pokiaľ sú splnené všeobecné podmienky vyplývajúce z tejto smernice, ktoré sa týkajú najmä nevyhnutného informovania tohto odberateľa a existencie mechanizmu urovnávania sporov.

77 Vzhľadom na to, že druhá otázka sa podľa informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom týka vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá umožňuje uložiť zmluvné pokuty, ale bez stanovenia kritérií na ich výpočet, najmä z hľadiska proporcionality k nákladom, hroziacim rizikám alebo utrpenej škode, treba ešte spresniť, že hoci smernica 2009/72 v tejto súvislosti neobsahuje nijakú

informáciu, v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora členské štáty musia pri výkone svojich právomocí dodržiavať právo Únie, a teda nemôžu ohroziť potrebný účinok smernice 2009/72 [rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 50 a citovaná judikatúra].

78 Potrebný účinok smernice 2009/72 by však bol ohrozený, ak by v rámci mechanizmu urovnávania sporov, ktorý sú členské štáty povinné zaviesť podľa tejto smernice v prospech spotrebiteľov elektriny, nemohol správny alebo súdny orgán, ktorému bola vec predložená, posúdiť výšku takej zmluvnej pokuty, o akú ide vo veci samej, a prípadne ju znížiť, či dokonca ju zrušiť, ak by sa preukázalo, že výška tejto pokuty je vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci neprimeraná vo vzťahu k nákladom, ktoré vznikli na základe takej zmluvy, o akú ide vo veci samej, ale nie sú úplne vyrovnané z dôvodu predčasnej výpovede zmluvy, a tak by v praxi zmluvná pokuta zbavila právo koncového odberateľa slobodne zmeniť svojho dodávateľa jeho podstaty a ohrozila by ciele smernice 2009/72 pripomenuté v bodoch 72 a 74 tohto rozsudku [pozri analogicky rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 51].

79 Hoci toto posúdenie primeranosti výšky takejto zmluvnej pokuty prináleží výlučne vnútroštátnemu orgánu rozhodujúcemu o prípadnom spore, treba na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu uviesť, že na účely uvedeného posúdenia možno zohľadniť najmä pôvodnú dobu trvania predmetnej zmluvy, čas, ktorý zostával do konca doby v okamihu jej vypovedania, množstvo elektriny, ktorá bola zakúpená na účely plnenia tejto zmluvy, ale ktorú spotrebiteľ napokon nespotrebuje, ako aj prostriedky, ktoré mal primerane obozretný dodávateľ na obmedzenie prípadných hospodárskych strát, ktoré utrpel v dôsledku tohto predčasného vypovedania zmluvy [pozri analogicky rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 52].

80 Z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 3 ods. 7 a príloha I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72 v spojení s odôvodnením 51 tejto smernice nebránia takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, pokiaľ takáto právna úprava zaručuje, že zmluvná pokuta, ktorá môže byť stanovená na základe tejto právnej úpravy, bude spravodlivá, jasná, vopred oznámená a slobodne dohodnutá, a že existuje možnosť podania správneho alebo súdneho opravného prostriedku, v rámci ktorého orgán rozhodujúci spor môže posúdiť primeranosť tejto pokuty vzhľadom na všetky okolnosti veci, a prípadne ju môže znížiť alebo zrušiť [pozri analogicky rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 55].

81 Na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu treba ešte spresniť, že na jednej strane je vzhľadom na tento výklad irelevantné, či sa v rámci sporu vo veci samej S. J. považuje za „odberateľa elektriny v domácnosti“ v zmysle článku 2 bodu 10 smernice 2009/72 alebo za odberateľa elektriny „mimo domácnosti“ v zmysle článku 2 bodu 11 tejto smernice, pričom analogický výklad platí, ak ide o predčasnú výpoveď zmluvy o dodávke elektriny uzavretej na dobu určitú a za pevnú cenu odberateľom elektriny mimo domácnosti [pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. januára 2024, G (Poplatky za predčasnú výpoveď zmluvy), C-371/22, EU:C:2024:21, bod 55].

82 Na druhej strane v súlade s prílohou I ods. 1 k smernici 2009/72 však uvedeným výkladom nie sú dotknuté práva, ktoré by taký odberateľ, akým je S. J., prípadne mohol vyvodiť z právnej úpravy Únie v oblasti ochrany spotrebiteľov, najmä zo smernice 93/13, ak by sa na tohto odberateľa okrem iného vzťahoval pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) tejto poslednej uvedenej smernice.

83 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 7 a príloha I ods. 1 písm. a) k smernici 2009/72 v spojení s odôvodnením 51 tejto smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade predčasnej výpovede zmluvy o dodávke elektriny uzavretej na dobu určitú a s pevnou cenou odberateľom elektriny v domácnosti, je tento odberateľ povinný zaplatiť zmluvnú pokutu stanovenú v zmluve, pokiaľ táto právna úprava na jednej strane zaručuje, že takáto zmluvná pokuta je spravodlivá, jasná, vopred oznámená a slobodne dohodnutá, a na druhej strane stanovuje možnosť podania správneho alebo súdneho opravného prostriedku, v rámci ktorého orgán rozhodujúci spor môže posúdiť primeranosť tejto zmluvnej pokuty vzhľadom na všetky okolnosti veci, a prípadne ju môže znížiť alebo zrušiť. Týmto výkladom nie sú dotknuté práva, ktoré by takýto odberateľ mohol prípadne vyvodiť z právnej úpravy Únie v oblasti ochrany spotrebiteľov, najmä zo smernice 93/13, ak by sa na tohto odberateľa okrem iného vzťahoval pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) tejto poslednej uvedenej smernice.

O trovách

84 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v spojení s odôvodnením 17 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES,**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   pojem „spotrebiteľ“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na poľnohospodára, ktorý uzavrie zmluvu o nákupe elektriny, ktorá je určená tak pre jeho poľnohospodársky podnik, ako aj pre jeho domáce použitie, ak je obchodný účel tejto zmluvy natoľko obmedzený, že v celkovom kontexte uvedenej zmluvy neprevláda.

2. **Článok 3 ods. 7 a príloha I ods. 1 písm. a) k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES, v spojení s odôvodnením 51 smernice 2009/72**

   sa majú vykladať v tom zmysle, že:

   nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade predčasnej výpovede zmluvy o dodávke elektriny uzavretej na dobu určitú a s pevnou cenou odberateľom elektriny v domácnosti, je tento odberateľ povinný zaplatiť zmluvnú pokutu stanovenú v zmluve, pokiaľ táto právna úprava na jednej strane zaručuje, že takáto zmluvná pokuta je spravodlivá, jasná, vopred oznámená a slobodne dohodnutá, a na druhej

strane stanovuje možnosť podania správneho alebo súdneho opravného prostriedku, v rámci ktorého orgán rozhodujúci spor môže posúdiť primeranosť tejto zmluvnej pokuty vzhľadom na všetky okolnosti veci, a prípadne ju môže znížiť alebo zrušiť. Týmto výkladom nie sú dotknuté práva, ktoré by takýto odberateľ mohol prípadne vyvodiť z právnej úpravy Únie v oblasti ochrany spotrebiteľov, najmä zo smernice 93/13, ak by sa na tohto odberateľa okrem iného vzťahoval pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) tejto poslednej uvedenej smernice.

Podpisy